

Nr 353.

Av herr Karlsson, Gottfrid, m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till livsmedelsstadga m. m.*

Konsumenterna följa med allra största intresse frågor sammanhängande med en rationell lösning av distributionsfrågorna. För att positivt medverka i detta arbete ha Landsorganisationen och Kooperativa förbundet tillsatt en särskild kommitté, vilken bl. a. haft sin uppmärksamhet riktad på den stora betydelse, som en modern livsmedelslagstiftning har för en rationell lösning av distributionsproblemen. Kommittén framhåller, att en rätt bedriven rationalisering på detta område bör kunna befrämja en utveckling, som leder till lägre levnadskostnader för konsumenterna, samtidigt som lagstiftningen skapar garanti för att distributionen av livsmedel sker under hygieniskt betryggande former.

När huvudparten av livsmedlen såldes oförpackade och när moderna förvarings- och expedieringsmetoder ej voro kända, sökte man förebygga de hygieniska olägenheterna bland annat genom att förbjuda gemensamhetshandel med sådana varor, som kunde tänkas skada varandra. Detta ledde till att man fick särskilda butiker för mejeriprodukter, kött- och charkuterivaror, fisk osv. Numera finns det andra metoder för att skydda varorna. Den mest uppmärksammade är att livsmedlen förpackas på ett hygieniskt betryggande sätt. Genom den utveckling, som skett på bland annat kylförvaringens och ventilationens områden, är det emellertid numera också möjligt att i en och samma lokal förvara och försälja oförpackade varor av skilda slag utan att de skada varandra eller taga skada av andra varor.

Förpackade livsmedel få enligt lagförslaget säljas i vilka butiker som helst.

I det förslag till livsmedelsstadga, som nu föreligger, har man tagit hänsyn till den utveckling, som skett på förpackningsområdet, genom att införa följande bestämmelse: "Livsmedel, som inneslutits i förpackning av beskaffenhet att bereda livsmedlet erforderligt skydd mot förorening, fukt och annan påverkan utifrån, får saluhållas i samma lokal som andra varor av vad slag som helst". Denna bestämmelse är betydelsefull ur distributionsekonomisk synpunkt, eftersom full frihet beredes handeln att i en och samma lokal sammanföra varor från olika branscher, under förutsättning, att livsmedlen äro förpackade på ett hygieniskt betryggande sätt. Förutom att distributionen härigenom kan förbilligas, innebär det påtagliga fördelar för konsumenterna att i en och samma butik kunna köpa varor av olika slag.

Försäljning av lösviktsvaror regleras av de lokala hälsovårdsmyndigheterna.

Förpackningsfrågan är emellertid ej slutgiltigt löst för vissa livsmedel. Detta gäller till exempel grönsaker och rotfrukter och i viss utsträckning bröd, mjölk, fisk, färdiglagad mat och köttvaror. Det kan också ifrågasättas, om en del av dessa varor kunna förpackas utan att priset till konsumenterna härigenom förhöjes i icke önskvärd omfattning. Beträffande oförpackade livsmedel överlåtes enligt förslaget (§ 102) åt de lokala hälsovårdsmyndigheterna att som hittills utfärda föreskrifter om "begränsning av de varuslag, som saluhållas i vissa slag av livsmedelslokaler...". Detta innebär dels att gemensamhetshandel med två eller flera slags oförpackade livsmedel kan förbjudas, dels att förbud kan utfärdas mot försäljning av andra varor i lokaler, där oförpackade livsmedel säljas.

Ett av de mest omdiskuterade fallen är gemensamhetshandeln med kött och grönsaker. Inom ett flertal hälsovårdsområden är det för närvarande förbjudet att saluföra dessa varor tillsammans. Motiveringen är att sjukdomsalstrande bakterier kunna överföras från grönsakerna till de animala livsmedlen. Icke i något enda fall har det kunnat bevisas, att sjukdom uppstått av denna anledning.

De sakkunniga ha i sitt förslag (§ 20) infört en bestämmelse om att dylik gemensamhetshandel skulle vara tillåten. Departementschefen har låtit denna bestämmelse utgå, men framhåller i propositionen (s. 131) att "förbud mot att till exempel kött och grönsaker säljas i samma butik ej bör komma i fråga". Som motivering anföres bland annat att "ett sådant förbud ej kan anses påkallat ur hygieniska synpunkter, medan det å andra sidan skulle medföra en ur konsument- och rationaliserings-synpunkt oläglig splittring av samhörande varor i olika butiker".

Motionärerna dela denna uppfattning, men anse, att frågan om försäljning av lösviktsvaror är så betydelsefull, att det i stadgan tydligt bör utsägas, att sådan försäljning bör få äga rum under förutsättning, att lösviktsvarorna förvaras och expedieras på ett hygieniskt betryggande sätt. Frågan gäller nämligen ej endast gemensamhetshandel med kött och grönsaker. Med den utformning, som bestämmelsen nu har fått, kunna de lokala hälsovårdsmyndigheterna förbjuda till exempel att lösviktsmjölk, bröd, frukt m. m. få säljas tillsammans med andra livsmedel eller övriga varor.

Nya metoder för förvaring eliminera hygieniska olägenheter.

Med de möjligheter, som nu finnas till ventilation, kylförvaring m. m., kunna livsmedel förvaras under hygieniskt betryggande förhållanden. Redan nu är det sålunda möjligt att förvara t. ex. fisk så att fisklukten ej

märkes eller inverkar oförmånligt på andra varor i butiken. Det är också möjligt att i självbetjäningsbutiker eller andra livsmedelsbutiker förvara och expediera lösviktsmjölk på ett mera hygieniskt sätt än hittills i de av hälsovårdsmyndigheterna godkända mjölkbutikerna. Med största sannolikhet komma ännu bättre metoder att förvara och expediera dessa slag av varor att utexperimenteras. Det är under sådana förhållanden ej försvarligt att lokalt utfärdade bestämmelser skola kunna förhindra en sådan utveckling. Det väsentliga ur hälsovårdssynpunkt är att varorna förvaras och expedieras på ett hygieniskt betryggande sätt, och att så sker böra de hälsovårdande myndigheterna övervaka.

Risk för fördyrande branschuppdelning av handeln.

Om de lokala hälsovårdsmyndigheterna som hittills i stort sett skola få utfärda bestämmelser om vilka varor som få saluföras tillsammans, kan detta leda till en icke önskvärd fördyrande branschuppdelning av handeln. Erfarenheten visar, att både lokaler och personal kunna utnyttjas mera rationellt och att distributionskostnaderna därigenom kunna nedbringas, om frihet råder beträffande sorteringen av varor. Ett exempel härför är den s. k. lanthandeln, som arbetar med stor varusortering — livsmedel, husgerådsvoror, järnvaror, manufakturvaror, färger m. m. — och i allmänhet med lägre kostnader än branschuppdelade butiker.

I propositionen framhålles (s. 129) att avsikten ej är att hindra tillkomsten av eller söka få bort denna typ av butiker, eftersom den av ekonomiska skäl alltjämt synes vara nödvändig inom stora delar av landsbygden. Det är emellertid lika angeläget att varudistributionen förbilligas i tätbebyggda samhällen, varför handeln även där bör beredas samma frihet beträffande varusorteringen.

Självbetjäningsbutikerna, som under senare år vunnit allt större spridning och uppskattning här i landet, bygga på idén att de mest skiftande varuslag saluhållas i en och samma butik. Det vore synnerligen olyckligt, om denna distributionsform skulle hindras i sin utveckling genom att hälsovårdsmyndigheterna utfärdade bestämmelser om begränsning av varusorteringen.

Enhetliga lokala livsmedelsordningar önskvärda.

Enligt § 102 punkt a i lagförslaget skola de lokala hälsovårdsmyndigheterna utfärda föreskrifter om "beskaffenhet, inredning och utrustning av lokal, fast saluplats eller fordon för försäljning eller servering av livsmedel eller för framställning, beredning, förpackning eller förvaring av livsmedel ävensom skötsel av dylik lokal, saluplats eller fordon och däri befintliga redskap". Enligt denna bestämmelse kunna således

hälsovårdsnämnderna föreskriva, hur varorna skola förvaras och expedieras på ett hygieniskt betryggande sätt, och övervaka att så sker.

Det är emellertid av stor betydelse att dessa föreskrifter ej alltför mycket avvika från varandra i olika delar av landet och att de utformas så att de ej hindra utvecklingen på det butikstekniska området. För att förebygga detta är det avsikten att upprätta ett förslag till livsmedelsordning, som skall tjäna som mönster, när de lokala hälsovårdsnämnderna skola utarbeta de inom varje hälsovårdsområde gällande förordningarna.

Samarbetsråd.

De sakkunniga ha i sitt betänkande föreslagit, att ett samarbetsråd för livsmedelshygien skulle bildas med representanter för de hygieniska myndigheterna, livsmedelsindustrien, livsmedelshandeln och konsumenterna. Detta råd, som endast skulle ha rådgivande befogenheter, skulle tillfrågas, så snart de lokala hälsovårdsmyndigheterna önskade skärpa de föreskrifter, som rekommenderats i förslaget till livsmedelsordning. I propositionen föreslås att samarbetsråd skola inrättas länsvis och att dessa organ ej skola vara obligatoriska.

Enligt motionärernas uppfattning skulle ett centralt samarbetsråd bättre kunna fylla ovan nämnda uppgifter än länsvis upprättade råd. De senare skulle ej ha samma möjligheter att överblicka och följa utvecklingen på det butikstekniska och butikshygieniska området som ett centralt råd. Länsråden skulle också få svårare att medverka till att enhetliga bestämmelser skapades i hela landet, eftersom de skulle vara verksamma inom begränsade områden.

Motionärerna ha med intresse tagit del av de förslag, som nu framföras till modernisering av livsmedelslagstiftningen, och hälsa med största tillfredsställelse de väsentliga förbättringar, som förslaget innebär gentemot nuvarande förhållanden. På ett par punkter skulle emellertid enligt motionärernas mening ytterligare fördelar stå att vinna genom några smärre avvikelser från vad som nu föreslås i proposition nr 63.

Med stöd av ovanstående hemställa motionärerna,

att riksdagen måtte besluta följande ändringar i propositionen:

att bestämmelsen i § 102 punkt c beträffande de lokala hälsovårdsmyndigheternas rätt att utfärda föreskrifter angående begränsning av de varuslag, som få saluföras i vissa slag av livsmedelsbutiker, *utgår*;

att det tydligt utsäges i livsmedelsstadgan, att oförpackade livsmedel få saluföras tillsammans med övriga varor, under förutsättning att de förvaras så att de ej taga skada;

att det likaledes tydligt utsäges, att andra varor än livsmedel få saluföras i livsmedelsbutiker, under förutsättning att de förvaras så att livsmedlen ej taga skada;

att i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag ett centralt samarbetsråd för livsmedelshygieniska frågor bildas.

Stockholm den 13 mars 1951.

Gottfrid Karlsson.

Axel Leander.

Emil Näsström.

Rud. Anderberg.

Lars Lindahl.

Karl Aug. Johanson.

Axel Strand.

Bengt Elmgren.
